

УДК [373.31:811.111](510)

Ю. В. ЛАХМОТОВА

аспірант

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В КИТАЇ

У статті розглянуто систему освіти в Китаї, проаналізовано декілька основних навчальних закладів (державні школи (міські та сільські), приватні школи, міжнародні школи, “ключові школи”, інтернати). Виявлено різницю в навчанні в міських школах, у сільських школах, у приватних школах та в інтернатах. Визначено роль і місце іноземної мови, яке відведено в сучасній початковій освіті в наведених навчальних закладах Китаю.

Ключові слова: система освіти, типи навчальних закладів, початкова освіта, іноземна мова, сучасна школа, Китаї.

В Україні з прагненням вступу до Європейського Союзу було прийнято рішення про створення нової школи. Мета нової школи полягає в різнобічному розвитку, вихованні та соціалізації особистості. Потрібно розвивати дитину всебічно, робити акцент у навчанні на вивчення рідної мови, математики та іноземних мов, дати дитині змогу відчувати себе вільною в помислах і відстоювати свою думку, навчити дитину формулювати свої думки правильно та чітко, висловлюватися не лише рідною мовою, а й вільно спілкуватися іноземною мовою. Для здійснення цієї мети було прийнято рішення збільшити часи на вивчення окремих предметів: українська мова, математика та іноземна мова. В Україні вивчення іноземних мов розпочинається з першого класу початкової школи, в усіх навчальних закладах – у загальноосвітніх і спеціалізованих школах, у гімназіях, ліцеях. Варто зазначити, що тижневе навантаження з англійської мови залежить від типу навчального закладу. Таким чином, у загальноосвітній школі тижневе навантаження менше, ніж у спеціалізованій школі чи в гімназії або ліцеї. Таке саме завдання перед школярами висувують не лише в Україні, а й у всьому світі, де англійську мову вивчають як іноземну. Англійську мову в світі вивчає майже кожна друга людина.

Китаї посідає перше місце з вивчення англійської мови як іноземної в світі. Англійську мову в Китаї розпочинають також вивчати з початкової школи. Як і в Україні, так і в Китаї існують декілька типів шкіл, у яких вивчення англійської мови проходить на різних рівнях.

В українському науково-педагогічному просторі предмет дослідження розглянуто в працях А. Антипівської, М. Боєнко, Н. Боревської, С. Китаєва, Н. Фрапчук тощо.

Це питання також розглядали зарубіжні вчені: Б. Адамсон, К. Болтон, Х. Росс тощо.

Проблема освіти в Китаї цікавила й китайських науковців: Й. Вей, Й. Гу, М. Джу, Х. Йоу, Р. Ян тощо.

Мета статті – розглянути різні типи навчальних закладів Китаю та визначити роль англійської мови в них.

Розкриття змісту початкового навчання іноземним мовам школярів потребує висвітлення системи загальної освіти Китайської народної республіки. Особливу увагу вивченню англійської мови стали приділяти з 1979 р. За 20 років англійська мова стала найпопулярнішою іноземною мовою в Китаї.

Варто зазначити, що система освіти в КНР суттєво відрізняється від системи загальної освіти України. Так, в Україні загальна середня освіта має три ступені: початкова школа (I ступінь) включає в себе з першого по четвертий клас; основна школа (II ступінь) – п'ятий – дев'ятий класи; старша школа (III ступінь) – з десятого по одинадцятий класи [3, с. 17].

У Китайській народній республіці система загальної повної освіти має інший вигляд: початкова школа включає в себе молодшу початкову школу та старшу початкову школу. В Китаї діти навчаються шість років у початковій школі, чотири роки в молодшій початковій школі та два роки в старшій початковій школі; середня школа включає в себе три роки. На цьому етапі дитина отримує неповну середню освіту. Ця освіта в Китаї є обов'язковою й підтримується Законом "Про обов'язкову освіту". Отримання подальшої освіти не є обов'язковим, але ті, хто вирішив продовжити навчання, повинні навчатися в старшій школі три роки.

Особливість системи навчання в Китайській освіті полягає в тому, що деякі економічно розвинуті райони відводять на навчання в початковій школі п'ять років і чотири – в середній школі замість шість років початкової освіти й три роки середньої освіти. Незважаючи на те, що початкова школа поділяється на молодшу та старшу початкову школу, вони в структурі освіти не відокремлюються. Більшість школярів у Китаї навчаються лише в початковій та середній школі [1, с. 54–56; 4, с. 42–44]. Також у кожному класі по 40–50 учнів, у деяких містах кількість школярів в одному класі доходить до 60 учнів; у приватних і міжнародних школах кількість учнів становить 20–25 дітей. На уроки з англійської мови класи поділяють на підгрупи.

Школи в Китаї контролює уряд, він також здійснює їх фінансування. Орган, який контролює навчання, – Міністерство освіти Китаю [2, с. 24–28].

Навчальний рік у Китаї триває з 1 вересня до 15 липня. Існують також і канікули для учнів. I семестр – із вересня по грудень. II семестр – із березня по липень. Китайські школярі мають тривалі канікули з січня по березень і з липня по серпень.

Наприкінці навчального року школярі склали іспит з іноземної мови, де вони показували вміння й навички використання іншомовного мовлення. З першого по четвертий класи школярі не складають іспити. Іспити учні складають лише в п'ятому та шостому класі.

Початкова школа має обов'язкові предмети для вивчення. В початковій освіті налічується дев'ять обов'язкових предметів для оволодіння маленькими школярами, але найголовнішими предметами для вивчення вважають китайську мову, математику та фізичну культуру. Треба зауважити, що фізичною культурою школярі займаються кожного дня. На ці предмети в навчальній програмі відводять більше часу на вивчення порівняно з іншими предметами. Такі предмети, як історія та географія, вивчають лише з четвертого класу. Англійську мову викладають із третього класу. Основні предмети діти вивчають у першій половині дня. З 11:30 до 14 год. діти мають можливість відпочити. Під відпочинком мають на увазі тиху годину – по дзвонику діти лягають на парту, засинають і просинаються через годину по дзвонику. Після обіду в дітей проходять заняття з інших предметів, факультативи, гуртки тощо. Також зауважимо на тому, що з третього класу діти повинні йти на практику, а саме школярі працюють на фермах.

У школах учні перебувають цілий день. Уроки проходять, як у першій половині дня, так і в другій. По обіді учні мають перерву на тиху годину.

У КНР у системі освіти вирізняють декілька типів шкіл.

Перший тип шкіл – **державні школи**. Вони, в свою чергу, поділяються на міські та сільські школи. В міських школах, де викладають англійську мову, англійська мова проходить від трьох до чотирьох годин на тиждень і то в тих школах, де є вчитель англійської мови. Програма, за якою навчаються діти, є загальною для всіх верств населення. Міські школи краще забезпечені потрібним обладнанням, і викладають у цих школах кращі викладачі. На уроках учні займаються лише тим, що готуються до складання іспитів. У вчителів бракує часу для пояснення правил і тренування гарної вимови слів. На уроках школярі виконують вправи, зазубрюють слова та читають тексти з перекладом. Такими вправами вони займаються протягом чотирьох років із третього по шостий клас. Інша ситуація в сільських школах.

У сільській місцевості в школах відсутні вчителі-іноземці, тому з дітьми англійською мовою займаються на примітивному рівні. В учнів майже відсутня практика усного мовлення та уроки з використанням аудіювання. Для того, щоб учні мали змогу прослуховувати аудіозаписи, проглядати мультфільми англійською мовою, в школі немає обладнання. В класах відсутнє комунікативне спілкування. В учнів немає ні інтересу, ні мотивації для навчання. А вивчення іноземних мов без мотивації та інтересу неможливе.

У сільських школах і в школах у невеликих містах класи не поділяють на підгрупи. Англійську мову викладають для всіх дітей. Це викликає великі труднощі як для вчителя, так і для школяра.

У сільських школах, коли було запропоноване викладання англійської мови, директива таких шкіл не могла зрозуміти, навіщо їм потрібні знання англійської мови. Це було лише тому, що уряд до кінця не сформував точ-

ної мети викладання іноземної мови, не до кінця було усвідомлено її роль і значення як шкільного предмета.

Також у сільських школах була проблема з учителями, тому що вони не володіли ані мовою, ані методикою викладання. Бракувало кваліфікованих учителів, методичної літератури та обладнання [2]. Маленькі учні в сільських школах готувалися ставати гарними фермерами, знання англійської мови їм не були потрібні, вони навіть не могли уявити собі, де вони зможуть їх використовувати. Проте уряд не відокремлював дітей міських та сільських і вважав це за потрібне.

Другий тип шкіл – **приватні школи**. Приватні школи в Китаї набули поширення з 2003 р. У цьому ж році вийшов “Закон про заохочення приватної освіти”. До цього перевагу мали державні та “ключові” школи.

Поява приватних шкіл дала змогу китайцям отримати якісну освіту. В таких школах предмети викладають поглиблено. Англійську мову в приватних школах викладають за спеціальною навчальною програмою, яку розроблено для іноземців. Цю програму склали американці для міжнародних програм. Приватні школи мають гарне комп’ютерне забезпечення, в школах є лінгафонні кабінети, які діти можуть використовувати як у вечірній час, так і в канікулярній. Вони забезпечені підручниками та іншими корисними навчальними матеріалами. У таких школах викладають досвідчені викладачі не лише з Китаю, а й із інших країн.

У 2004 р. приватних шкіл нараховували майже 70 тис. У Пекіні відкрито найбільшу приватну школу, в якій учні вивчають англійську мову. Ця школа має назву “Нова східна школа”. Філіали цієї школи розташовані по всьому Китаю та нараховують більше 40 філій. Ця школа платна. В цих школах працюють більше 5000 тис. учителів. Серед приватних і “ключових” шкіл, які відіграють значну роль у поширенні активних методів викладання, значне місце посідають місіонерські школи, де іноземні мови відіграють значну роль. У таких школах англійську мову викладають частіше та поглиблено.

У великих містах і в приватних школах дітей поділяють на підгрупи для ефективнішого навчання. В таких школах рівень володіння англійською мовою є кращим.

У приватних школах і в школах із поглибленим вивченням іноземних мов на вивчення цієї дисципліни відводять більше часу. Щодо сільських шкіл, то замість трьох годин на тиждень там може бути набагато менше часу, тому що немає вчителів або обладнання та методичного матеріалу. Кількість годин зводиться до однієї години на тиждень. У маленьких селах англійську мову не викладають зовсім.

Аналіз педагогічної літератури свідчить про те, що викладання англійської мови відбувається набагато краще в приватних і в міських ключових школах, ніж у сільських школах. У Китаї також існують місіонерські школи, де англійською мовою викладають багато предметів, і міжнародні школи для іноземних дітей.

Третій тип шкіл – **міжнародні або місіонерські школи**. В місіонерських школах майже всі предмети викладають англійською мовою. Вчителями в таких школах стають також іноземці. В міжнародних школах навчаються діти з різних країн, чиї батьки приїхали до Китаю працювати. Також у міжнародних школах можуть навчатися й самі китайці. Такі школи фінансують батьки та місіонери. Рівень викладання англійської мови в таких школах на дуже високий. Програма з англійської мови теж особлива, як і в приватних школах. У міжнародних школах діти навчаються за міжнародною бакалавріатичною програмою (International Baccalaureate IB programmers). Діти вивчають не лише англійську мову, а й китайську.

В Урумчі знаходиться найвідоміша міжнародна школа в Китаї. Ця школа заснована лише в 1998 р., але її вважають найкращою, тому що вона має все необхідне для кращого навчання: обладнання, матеріальне забезпечення та гарне фінансування. Ця школа має назву “Да Гуан Хуа”. Вона, як і всі школи КНР, має чотири відділи: початкова школа, середня школа, старша школа та міжнародна школа (міжнародний відділ) для дітей іноземців [6]. Цю школу вважають найкращою початковою та середньою школою в Західному Китаї. В цій школі навчаються діти із заможних родин. Школа нагадує пансіон, оскільки діти знаходяться в ній 24 години на добу.

Четвертий тип шкіл – **“ключові” школи** (із поглибленим вивченням окремих предметів). Як було зазначено вище, в Китаї, разом із звичайними та приватними школами, існують “ключові” школи. До таких шкіл відбирають найбільш талановитих і здібних дітей, які мають хист до окремих предметів. “Ключові” школи фінансує не держава, а інші джерела. В школах дітям надають поглиблені знання з окремих наук. Поглиблено вивчають не лише іноземні мови, а й математику, природу тощо. В цих школах на ці дисципліни відводять багато годин. У деяких школах учні навчаються цілими тижнями. Такі школи є інтернатами.

П’ятий тип шкіл – **інтернати**. Вони розташовані в пригороді або за містом. Батьків школярі можуть побачити лише в батьківський день. Тривалість уроків становить 40–45 хв. Початкова школа працює 5 днів на тиждень і має по 8–9 уроків щодня. Інтернати в Китаї були відкриті і 1950 р. Спочатку в них навчалися діти із сільської місцевості, яким важко було їздити до міста на навчання. Інтернати розташовані на околицях міста. Згодом у 1990 р. було відкрито інтернати для здорових дітей, щоб вони мали змогу навчатися. Більша частина інтернатів територіально знаходиться на Заході країни. Вважають, що діти із Заходу більш уразливі до хвороб, аніж діти з Центрального Китаю та зі Сходу Китаю. В Центральній частині Китаю інтернати було створено в 1980 р. [5]. В інтернатах діти знаходяться постійно – як удень, так і вночі. Вихователі в інтернатах проживають разом із дітьми, тому, якщо в учнів виникають якісь питання з предмета, вони можуть звернутися за допомогою до вчителя.

Інтернати має фінансувати держава, але вона не завжди може забезпечити їх усім необхідним.

В інтернатах діти навчаються за державною програмою, вивчають такі самі дисципліни, як і учні в міських і сільських школах.

Варто зазначити, що в Китаї існують і дитячі садочки-інтернати, після навчання в яких діти вступають до школи-інтернату.

Висновки. Отже, в дослідженні було розглянуто систему освіти в Китаї, охарактеризовано типи початкових шкіл у сучасній освіті в КНР: державні школи (міські та сільські школи), приватні школи, міжнародні школи, “ключові” школи та інтернати. Зазначено основні відмінності в навчанні в різних типах шкіл. Було визначено місце англійської мови в кожному закладі. Вивчення іноземної мови в Китаї розглянуто як один із головних факторів успішного навчання. В тих школах, де викладають іноземну мову, навчаються більше учнів. Незважаючи на те, що з 2001 р. вивчення англійської мови стало обов’язковим предметом навчання в усій країні, рівень викладання дуже різний. Це пов’язано з тим, що в державних школах, “ключових” школах і в інтернатах діти навчаються за програмою міністерства освіти КНР, де на вивчення англійської мови відводять небагато часу – лише три-чотири години. В приватних і міжнародних школах учні навчаються за особливими програмами, які складають спеціально для іноземців. На вивчення англійської мови відводять більше часу. В міжнародних школах викладання всіх предметів відбувається англійською мовою. Таким чином, батьки намагаються знайти школи з високим рівнем викладання англійської мови та записати туди своїх дітей. Ті батьки, які мають можливість винайняти приватного викладача, беруть додаткові уроки з англійської мови.

Список використаної літератури

1. Антиповский А. А. Политика в области науки и образования в КНР 1949–1979 / А. А. Антиповский, Н. Е. Боровская, Н. В. Франчук. – Москва : Наука, 1980. – 288 с.
2. Боенко М. А. Основные направления реформ в системе педагогического образования КНР / М. А. Боенко // Философия образования. – 2006. – № 2 (16). – С. 113–117.
3. Закон України “Про освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
4. Китаев С. Н. Реформы эпохи Мейдзи / С. Н. Китаев. – Санкт-Петербург : Питер, 2010. – № 3. – С. 42–44.
5. Luo R. Malnutrition in China’s Rural Boarding Schools: The Case of Primary Schools in Shaanxi Province [Electronic resource] / R. Luo et al // Asia Pacific Journal of Education. – 2009. – Vol. 29. – № 4. – P. 481–501. – Mode of access: <http://fsi.stanford.edu/sites/default/files/REAP106-EN.pdf>.
6. Начальное и среднее образование в Китае вместе со школой Да Гуан Хуа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.globalstudygroup.com/1/10/1009/729x90-real-english1.swf>.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2016.

Лахмотова Ю. В. Особенности начального образования в Китае

В статье рассмотрена система образования в Китае, проанализировано несколько основных учебных заведений (государственные школы (городские и сельские), частные школы, международные школы, “ключевые” школы, интернаты). Была определена разница в обучении в городских школах, в сельских школах, в частных школах и в

интернатах. Определены роль и место английского языка, которое отводят в современных начальных учебных заведениях Китая.

Ключевые слова: система образования, типы учебных заведений, начальная школа, иностранный язык, современная школа, Китай.

Lakhmotova Y. Features of Primary Education in China

Considered the system of education in China. Analyzed some main educational establishments such as: government schools (city schools and rural schools), private schools, international and missionary schools, "key" schools and boarding schools. Was established the role of English language in these schools. Learning English was considered as one of the main factors of successful studying. All parents want their children to enter in the best school. Since 2001 English has become a core subject at school. But there are no qualified teachers in some districts and towns, that's why the level of English in rural schools is lower than in city schools or in private schools. Each week children have 3 or 4 hours of English. In rural schools where there are no teacher children have no English at all. Some parents who have money have an opportunity to get private English lessons. In international schools and in missionary schools the level of English is higher because all subjects in these schools were teach in English. International schools and private schools have their own English curriculum. This curriculum was written specially for different countries by American organizations. This program is called International Baccalaureate program and English curriculum which based on US national standards. Students have English every day.

In conclusion English is an international language; every person wants to learn it. When you know English you can not only to enter in the best university in the world but also to get a good job. To learn English is not an easy or a comfortable path, but it may be very fascinating and rewarding one.

Key words: system of education, types of schools, primary school, foreign language, modern school, China.